

Білан Н. І.,
доцент, кандидат філологічних наук
Інститут журналістики,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Nadiia Bilan,
Candidate of Filological Sciences,
Associate Professor of Institute of Journalism of
Taras Shevchenko National University of Kyiv

УДК 316.77:004

Особливості інтернет-комунікації

Special features of Internet-communication

РЕФЕРАТ. У статті йдеться про інтернет-комунікації як нове явище сучасного суспільства. Інтернет розглядається як соціальний феномен соціальних комунікацій. Проаналізовано основні характеристики інформаційного суспільства. Зазначено, що саме електронна комунікація стала невід'ємним елементом активності сучасної людини, проаналізовано психологічні особливості інтернет-комунікацій. Зосереджується увага на тому, що специфікою мережевої комунікації є соціальна обумовленість. Інтернет є найбільш прогресивним засобом комунікації. Зростання популярності електронних мереж обумовило необхідність перегляду феноменології спілкування з урахуванням нових технічних можливостей.

Ключові слова: інтернет, інтернет-комунікації, інформаційне суспільство, інтернет-технології.

ABSTRACT. The article represents the Internet communication as a new phenomenon of the modern society. The Internet is considered as a social phenomenon of social communications. The author has analyzed the main characteristics of information society. It has been concluded that the online communication has become an essential element of modern people's activity. Also it has been analyzed psychological peculiarities of Internet communication. The author concentrates on the fact that social dependence is an online communication specificity. The Internet is the most progressive communication tool. The growth in the popularity of online networks was a reason for necessity to reconsider communication phenomenon taking into account new technical capacities.

Keywords: Internet, Internet communication, information society, Internet technologies.

Вступ. Розвиток інтернету пов'язаний з формуванням інформаційного суспільства та його характеристиками. Теоретичне обґрунтування трансформацій, що відбуваються в сучасному суспільстві та трансформацій, які пов'язані з переходом до нової парадигми суспільного розвитку, відображено у працях М. Кастельса, М. Маклюена, Е. Тоффлера тощо. Дослідники у сфері соціології, філософії та комунікативісти зазначають, що інформація відіграє провідну роль у сучасних соціальних процесах та в розвитку індустрії [1].

Варто зазначити, що поява глобальної мережі інтернет є новим етапом розвитку людства, що характеризується домінуючою цінністю інформації, новою соціальною диференціацією за принципом «наближеності до знання», симбіозом соціальної організації з інформаційними технологіями. Як особливий вид соціального спілкування, масова комунікація через мережу інтернет здійснюється в масштабах усього суспільства і є найважливішою умовою суспільного розвитку.

Специфікою мережевої комунікації є, перш за все, її соціальна обумовленість, що дає під-

стави розглядати її у системі соціальних відносин як їх визначений вид.

Інтернет є найбільш динамічно прогресивним засобом комунікації, оскільки новітні засоби зв'язку дозволили об'єднати розрізнені комунікаційні системи у глобальну мережу, завдяки якій здійснюється транскордонний обмін інформацією у межах усієї планети. Саме інтернет є однією з ознак переходу від індустріальної стадії розвитку цивілізації до інформаційної.

Методи дослідження. У статті використано метод порівняння, описовий метод та метод системного аналізу.

Характеризуючи сучасне суспільство як інформаційне (або інформаціональне), М. Кастельс намагається проникнути в суть соціокультурних та економічних процесів, що відбуваються у сучасному світі, з'ясувати механізми, за допомогою яких інформація, що є ключовим ресурсом, нарівні з природними ресурсами визначає специфіку та механізми функціонування суспільства. Саме М. Кастельс розмежовує поняття «інформаційне суспільство» (information society) та «інформаціональне суспільство» (informational society) з аналогічними підтекстами для інфор-

маційної/інформаціональної економіки. М. Кастельс стверджує, що інформація в широкому сенсі, тобто як передача знань, мала критичну важливість у всіх суспільствах, включаючи середньовічну Європу, що була культурно структурованою та до деякої міри об'єднаною навколо схоластики, інакше кажучи, в основному в інтелектуальних рамках. На противагу цьому, термін «інформаціональне» вказує на атрибут специфічної форми соціальної організації, у якій завдяки новим технологічним умовам, що виникають у наш час, генерування, обробка та передача інформації стали фундаментальними джерелами продуктивності індустрії та стабільності влади [2].

М. Кастельс першим зробив спробу соціологічного аналізу та узагальнення існуючого різноманіття нових соціальних факторів, що характеризують розвиток цивілізації наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. і визначив провідну роль інформаційних ресурсів та високих технологій у сучасному світі. Автор розглядає соціальну структуру, що формується в глобальному масштабі як мережеве суспільство, найважливішою рисою якого виступає навіть не домінування інформації або знання, а зміна напрямку їх використання, внаслідок чого головну роль в життєдіяльності суспільства відіграють глобальні мережеві структури, які витісняють колишні форми індивідуальної та майнової залежності.

Науковець стверджує, що в умовах інформаційної ери історична тенденція зумовлює домінуючу функцію мережевого управління. Саме мережі складають нову соціальну морфологію сучасних суспільств, а розповсюдження «мережевої логіки» значною мірою позначається на перебігу і результатах процесів, пов'язаних з виробництвом, повсякденним життям, культурою і владою. «Хоча мережева форма соціальної організації існувала і в інші часи, в інших місцях, проте парадигма нової інформаційної технології забезпечує матеріальну базу для всебічного проникнення такої форми в соціальну структуру будь-якого суспільства» [3].

Соціальні мережеві структури, на думку М. Кастельса, характеризуються високою динамічністю і відкриті для інновацій, не ризикуючи при цьому втратити свою збалансованість. Мережі виявляються інститутами, що сприяють розвитку цілої низки галузей: капіталістичної економіки, яка ґрунтується на інноваціях, глобалізації і децентралізованій концентрації; сфери праці з її працівниками і фірмами, яка ґрунтується на гнучкості і адаптивності, сфери культури, яка характеризується постійною диференціацією і поєднанням різних елементів; сфери політики, що орієнтується на миттєве завоювання нових цінностей і суспільних настроїв;

соціальної організації, яка має на меті завоювання простору і знищення часу [4-5].

Значний внесок у дослідження «всесвітнього павутиння» і віртуальної комунікації, значення ролі інформаційно-комунікаційних технологій в умовах становлення інформаційного суспільства зробили А. Арсеєнко, В. Брижко, Б. Веллман, В. Гавловський, О. Голобуцький, Л. Городенко, М. Згуровський, В. Іванов, Р. Калюжний, С. Кизім, С. Коноплицький, І. Піголенко, Н. Піпченко, Г. Рейнгольд, Н. Толстих, Т. Філіппова, та ін. Праці цих дослідників дали можливість сформулювати визначення інтернету як соціального феномена, здійснити типологію функцій мережі та обґрунтувати її значення в житті.

Так, наприклад, російська дослідниця А. Алексеева виокремлює такі риси інформаційного суспільства: структуроутворювальна роль інформації, мережевообразна, мозаїчна структура суспільства, перевага горизонтальних суспільних зв'язків, конвергенція засобів зв'язку, децентралізація ЗМІ та швидкий розвиток електронних засобів зв'язку [6].

На особливу увагу заслуговує праця вітчизняної дослідниці Л. Городенко «Теорія мережевої комунікації», у якій авторка досліджує мережеву комунікацію як новий феномен соціальних комунікацій. Науковець ґрунтовно розглядає концептуальні, модельні, структурні взаємозв'язки мережевої комунікації, виокремлює структурно-видову систему мережевої комунікації [7]. До таких висновків фахівець приходив у результаті аналізу наукових праць українських та зарубіжних вчених.

Можна цілком стверджувати, що електронна комунікація стала невід'ємним елементом соціальної активності сучасної людини. Зростання популярності електронних мереж обумовило необхідність перегляду феноменології спілкування з урахуванням нових технічних можливостей [8].

Натомість науковець О. Горошко вважає поняття інтернет-комунікації та віртуальне спілкування синонімічними. Дослідниця розуміє опосередковане комп'ютером спілкування двох або більше осіб, яке характеризується невидимістю комунікантів, писемною формою повідомлень, що надсилаються, можливістю швидкого зворотного зв'язку та електронним каналом передачі інформації [9].

Своєрідний підхід до розуміння інтернет-комунікації подає вітчизняна дослідниця С. Зайцева. Так, зокрема авторка зосереджує увагу на інтернет-спілкуванні як новій формі міжособистісної комунікації. Науковцем розглядається проблема дефініції та визначення статусу інтернет-спілкування, а також характеризуються її основні ознаки [10]. Можна зазначити, що сьогодні інтернет як нова форма масової комуніка-

ції стрімко входить в наше життя. Значні темпи розвитку інтернету, популяризація соціальних мереж, блогів, веб-форумів спричинили суттєві зміни у структурі спілкування між людьми.

Інтернет-комунікації відносно нове явище сучасного суспільства. Інтернет є особливим середовищем спілкування, що відіграє з кожним днем все більш важливу роль майже у всіх сферах діяльності сучасного суспільства. Значна популярність і підвищений доступність інтернет-технологій сприяє появі як нових можливостей, так і перспективних способів комунікації, які формують особливу сферу інформаційної взаємодії, приводять до виникнення інноваційних типів суспільних відносин. Інтернет представляє нове когнітивне середовище, в якому відбувається самоорганізація нового знання, як фрагмента реальності, і відповідно до цього, продукту різних соціальних та культурних традицій, встановлення зрозумілого зв'язку між комунікантами. Інтернет – це унікальний соціальний феномен, що утворює нову пізнавальну систему, систему ціннісно-орієнтованих установок [11].

Зокрема варто зауважити, що ефективність мережевих комунікацій виявляється через такі чинники: високий рівень довіри всередині мережі, що контрастує з рівнем недовіри до зовнішніх гравців; наявність об'єднавчих ідеологій/релігії/стилю життя, що дозволяє діяти спільно; повідомлення потрапляє до тих, хто реально його потребує, на відміну від комунікації з масовою, але пасивною аудиторією у випадку традиційних ЗМІ [12].

Вітчизняна дослідниця А. Косанякова доводить, що сучасні інтернет-технології формують новий тип мислення, змінюють механізми трансляції соціального досвіду. Сучасне покоління стає досвідченішим, ніж люди старшого віку, і це збільшує розрив між поколіннями у поглядах на економіку, політику, культуру. До особливостей інтернет-комунікації науковці відносять: віртуальність, інтерактивність, гіпертекстуальність, глобальність, креативність, анонімність, фрагментарність, мозаїчність. Значна увага надається трансграничному характерові комунікації користувачів в інтернеті, високій мобільності комунікантів (як окремої людини, так і соціальних систем, соціальних інститутів), змінності ієрархічного порядку поширення інформації (з вертикального, із домінуванням одного із суб'єктів, до рівноправного) [13].

Значна увага приділяється і психологічним особливостям інтернет-комунікацій. Так, зокрема, дослідники виокремлюють такі: підвищена вербальна активність (коли зникають комунікативні бар'єри й неможливість мовчки спілкуватися); розірваність, мозаїчність комунікації (за відсутності візуальної та слухової інформації

люди здійснюють короткі та егоцентричні комунікативні акти); нова мова, специфічний етикет спілкування; емоційність спілкування (через недостатність невербальної комунікації, користувачі пишуть повідомлення, що включають слова і значки, що означають емоції; емоційний стан під час спілкування; досвід «поток», який відрізняється такими особливостями: зануреність у діяльність, зміна об'єкту діяльності, відчуття задоволення, втрата відчуття часу; відчуття контролю над ситуацією [14].

Висновки. Узагальнюючи підходи вітчизняних і зарубіжних досліджень, що стосуються інтернет-комунікації, можна стверджувати, що інтернет як нова форма масової комунікації стрімко входить в сучасне життя. Розвиток інтернету, популяризація соціальних мереж, блогів, веб-форумів призвели до суттєвих змін у структурі спілкування між людьми. Поява глобальної мережі інтернет є новим етапом розвитку людства, що характеризується домінуючою цінністю інформації.

Інтернет-комунікації – це технології оформлення інформації та реалізації комунікативних цілей традиційних форм, моделей і різновидів комунікації, що виникли в результаті залучення до комунікативного простору нових екстралінгвальних (соціальних, політичних, історичних, етнічних, культурних, комунікативних і медійних) чинників і реалій (комп'ютерів і комп'ютерних мереж).

Список джерел

1. *Рогалева О. С.* Новые медиа: эволюция понятия (аналитический обзор) [Электронный ресурс] / О. С. Рогалева, Т. В. Шкайдерова. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-media-evolyutsiya-ponyatiya-analiticheskiy-obzor>. – Дата доступа: 2.04.2015.
2. *Кастельс М.* Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс; [пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана]. – М. : ГУВШЭ, 2000. – 680 с.
3. *Кастельс М.* Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / [под ред. В. Л. Иноземцева]. – М. : Академия, 1999. – С. 500.
4. *Кастельс М.* Могущество самобытности / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология / [под ред. В. Л. Иноземцева]. – М. : Академия, 1999. – С. 296–308.
5. *Європейські комунікації: монографія* / Є. А. Макаренко, М. А. Ожеван, М. М. Рижков та ін. – К. : Центр Вільної Преси, 2007. – 535 с.
6. *Алексеева А. О.* Новые интерактивные медиа в контексте теории информационного общества [Электронный ресурс] / А. О. Алексеева. – Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/novye-interaktivnye-media-v-kontekste-teorii-informatsionnogo-obshchestva>. – Дата доступа: 8. 12. 2014.
7. *Городенко Л.* Теорія мережевої комунікації : Монографія / За загал. Наук. Ред.. В. Ф. Іванова. –

К. : Академія Української Преси, Центр Вільної Преси, 2012. – 387 с.

8. Чумакова В. А. Психологические особенности интернет-коммуникаций в социальных сетях [Электронный ресурс] / В. А. Чумакова. – Режим доступа: <http://mail.yandex.ru/?win=103&clid=2036121>. – Дата доступа: 7.06.2014.

9. Горошко Е. И. Гендерные аспекты коммуникаций на примере образовательных практик Интернета [Электронный ресурс] / Е. И. Горошко. – Режим доступа: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v11_i2/html/6.htm.

10. Зайцева С. В. Интернет-спілкування як нова форма міжособистої комунікації [Електронний ресурс] / С. В. Зайцева. – Режим доступу : <http://ukrmova.com.ua/zmist-zhurnalu/vipusk-11/internet-spilkuvannya-yak-nova-forma-mizhosobistisno%D1%97-komunikaci%D1%97/>.

11. Морозова О. Н. Особенности Интернет-коммуникации: определение и свойства [Электронный ресурс] / О. Н. Морозова. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-internet-kommunikatsii-opredelenie-i-svoystva>.

12. Почепцов Г. Контроль над разумом / Г. Почепцов. – К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 350 с.

13. Краснякова А. О. Интернет-комунікація як чинник становлення політичної суб'єктності особистості [Електронний ресурс] / А. О. Краснякова. – Режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/index.php/component/content/article/134-problemi-politichnoji-psikhologiji-zbirnik-naukovikh-prats-vipusk-2-16/povni-statti-ukr-movoiu/451-internet-komunikatsiya-yak-chynnyk-stanovlennya-politychnoyi-sub-yektnosti-osobystost>.

14. Гулевич О. А. Психология коммуникации / О. А. Гулевич. – М., 2008. – 384 с.

Reference list

1. Castells M. The Information Age: Economy, Society and Culture / Castells M. ; [English translation edited by O. Shkaratan]. – М.: GUVShE, 2000. – 680 p.

2. Castells M. The network society making / M. Castells // The new Western postindustrial wave. Anthology / [edited by V. Inozemtsev]. – М. : Akademija, 1999. – P. 500.

3. Castells M. The power of originality / M. Castells // The new Western postindustrial wave. Anthology / [edited by V. Inozemtsev]. – М. : Akademija, 1999. – P. 296 – 308.

4. The European communications: Monographs / E. Makarenko, M. Ozhevan, M. Ryzhkov etc. – К. : Tsentr Vilnoji Presy, 2007. – 535 p.

5. Rogaljova O. The new media: the evolution of the concept (analytical review) [Electronic resource] / O. Rogaljova, T. Shkajderova. – Reference: <http://cyberleninka.ru/article/n/novye-media-evolyutsiya-ponyatiya-analiticheskij-obzor>. – Acceded: 2.04. 2015.

6. Aleksejeva A. The new interactive media in the context of the information society theories [Electronic resource] / A. Aleksejeva. – Reference: <http://www.dissercat.com/content/novye-interaktivnye-media-v-kontekste-teorii-informatsionnogo-obshchestva>. – Acceded: 8.12.2014.

7. Gorodenko L. The network communication theory: Monographs / Edited by V. Ivanova. – К. : Akademija Ukrajinskoji Presy, Tsentr Vilnoji Presy, 2012. – 387 p.

8. Chumakova V. The psychological peculiarities of Internet-communication in the social networks [Electronic resource] / V. Chumakova. – Reference: <http://mail.yandex.ru/?win=103&clid=2036121>. – Acceded: 7.06.2014.

9. Goroshko E. The gender aspects of communication in the context of educational practices in the Internet [Electronic resource] / E. Goroshko. – Reference: http://ifets.ieee.org/russian/depository/v11_i2/html/6.htm.

10. Zajtseva S. The Internet-communication as a new form of interindividual communication [Electronic resource] / S. Zajtseva. – Reference: <http://ukrmova.com.ua/zmist-zhurnalu/vipusk-11/internet-spilkuvannya-yak-nova-forma-mizhosobistisno%D1%97-komunikaci%D1%97/>.

11. Morozova O. The Internet-communication peculiarities: the definition and the features [Electronic resource] / O. Morozova. – Reference: <http://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-internet-kommunikatsii-opredelenie-i-svoystva>.

12. Pocheptsov G. The control over mind / G. Pocheptsov. – К. : Vydavnychij dim “Kyjevo-Mogylyanska akademija”, 2012. – 350 p.

13. Krasnjakova A. The Internet –communication as a factor of political subjective individual formation / A. Krasnjakova. – Reference: <http://mediaosvita.org.ua/index.php/component/content/article/134-problemi-politichnoji-psikhologiji-zbirnik-naukovikh-prats-vipusk-2-16/povni-statti-ukr-movoiu/451-internet-komunikatsiya-yak-chynnyk-stanovlennya-politychnoyi-sub-yektnosti-osobystost>.

14. Gulevich O. The communication psychology / O. Gulevich. – М., 2008. – 384 p.

